

Till årsstämman i Stockholm Vatten och Avfall AB
Organisationsnummer 556969-3111

Till fullmäktige i Stockholms stad för kännedom

GRANSKNINGSRAPPORT

Jag, av fullmäktige i Stockholms stad utsedd lekmannarevisor, har granskat Stockholm Vatten och avfall AB:s verksamhet under 2017.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Lekmannarevisorns ansvar är att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. En sammanfattande redogörelse för den utförda granskningen har redovisats i en särskild granskningspromemoria som har överlämnats till bolagets styrelse.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionsred i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och fastställda ägardirektiv. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för min bedömning.

Jag bedömer sammantaget att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagets interna kontroll har varit tillräcklig.

Stockholm den 5 februari 2018

Håkan Apelkrona

Av kommunfullmäktige i Stockholms stad
utsedd lekmannarevisor

Styrelsen för Stockholm Vatten
och avfall AB, Stockholm Vatten
AB, Stockholm Avfall AB

Granskningsrapport

Enligt aktiebolagslagens 10 kap. 14 § ska lekmannarevisorns granskningsrapport överlämnas till styrelsen för vidare befordran till årsstämman. I granskningsrapporten hänvisas till revisionskontorets granskningspromemoria som bifogas rapporten.

Härmed överlämnas granskningsrapporterna.

Stockholm den 5 februari 2018

Hans Classon
Enligt uppdrag

Gransknings- promemoria 2017

Stockholm Vatten och Avfall AB

Granskningspromemoria
från Stadsrevisionen

Nr 9, 2018

Dnr: 3.1-2-9/2018

Den kommunala revisionen är fullmäktiges kontrollinstrument för att granska den verksamhet som bedrivits i nämnder och bolag. Stadsrevisionen i Stockholm stad granskar nämnders och styrelser ansvarstagande för att genomföra verksamheten enligt fullmäktiges uppdrag. Stadsrevisionen omfattar både de förtroendevalda revisorerna och revisionskontoret.

I årsrapporter för nämnder och granskningspromemorior för bolagsstyrelser sammanfattar stadsrevisionen det gångna årets granskningar och bedömningar av verksamheten. Granskningar som genomförs under året kan också publiceras som projektrapporter.

Publikationerna finns på stadsrevisionens hemsida, www.stockholm.se/revision. De kan också beställas från revisionskontoret, revision.rvk@stockholm.se.

Innehåll

1. Planering och genomförande	1
2. Redogörelse för granskningsresultatet	1
2.1 Intern kontroll.....	1
2.2 Bolagets ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat	5
3. Uppföljning av tidigare års granskningar	9

Bilagor

Bilaga 1 – Uppföljning av lämnade rekommendationer.....	10
---	----

1. Planering och genomförande

Årets granskningsinsats har planerats tillsammans med samtliga lekmannarevisorer vid ett planeringsmöte i april 2017. Under året har följande möten genomförts:

- Vid planeringsmöte i maj informerade lekmannarevisorn om det granskningsuppdrag han givit revisionskontoret. Den auktoriserade revisorn presenterade sin Planerings-PM.
- Resultatet av granskningen av intern kontroll och delårsbokslutet per 2017-08-31 rapporterades vid ett gemensamt avstämningsmöte, där bolagets ledning deltog.
- Under granskningsåret har revisionskontoret sammanträffat med bolagets ledning i samband med information och avstämning av genomförda granskningar.

Årets granskning har enligt fastställd granskningsplanering omfattat att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Denna granskningspromemoria har faktakontrollerats av bolaget.

Ansvarig för granskningen av bolagets verksamhet har varit Hans Classon vid revisionskontoret.

2. Redogörelse för granskningsresultatet

2.1 Intern kontroll

I detta avsnitt redovisas om bolagets arbete med den interna kontrollen är aktiv och ändamålsenlig, d.v.s. förebygger, upptäcker och åtgärdar. Vidare om arbetet är strukturerat och integrerat i organisationen, i system och det löpande arbetet samt om bolaget utvärderar och följer upp det interna kontrollsystemet/-arbetet.

Den samlade bedömningen, grundad på årets granskning, är att bolagets styrning, uppföljning och kontroll av verksamheten varit tillräcklig. De iakttagelser som ligger till grund för denna bedömning redovisas nedan. Av redovisningen framgår att vissa brister har noterats vad gäller direktupphandling. Delar som

behöver utvecklas är kontrollen av att stadens riktlinjer för direktupphandling följs. Detta framgår av redovisningen nedan.

2.1.1 Bolagets arbete med internkontroll

Bolagets internkontroll granskas med inriktning på den risk- och väsentlighetsanalys som ska ligga till grund för internkontrollplanen.

Styrelsen beslutade godkänna internkontrollplanen för åren 2015-2017 vid sammanträde i december 2014. Planen utgår från de områden (se nedan) som bedömts väsentliga för bolaget/koncernen och med utgångspunkt i bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt:

- Intäkter
- Kostnader
- Anläggningstillgångar
- Personal/Löner
- Förtroendekänsliga poster
- Information/Rapportering
- Skatter/Avgifter
- Koncernmellanhavanden

Årligen upprättas en granskningsplan med utgångspunkt i den av styrelsen beslutade treårsplanen och med beaktande av eventuella förändringar i förutsättningarna för verksamheten. Fördjupad granskning under 2017 har genomförts för områdena intäkter, anläggningstillgångar, information/rapportering, skatter/avgifter och koncernmellanhavanden.

Rutinen för arbetet med interkontrollplanen är dokumenterad i bolagets Miljö- och Kvalitetshandbok. Enligt rutinbeskrivningen ska VD rapportera genomförd granskning och slutsatser av granskningen till styrelsen i mars månad.

lakttagelser

Med stöd av internt granskningsprogram har granskning av bolagets interna kontroll genomförts. Av denna granskning har bl.a. framkommit att bolaget har en årlig och strukturerad riskbedömning som fångar upp väsentliga risker. Granskningar har genomförts enligt internkontrollplanen. Vidare har bolaget tillräckliga kontrollaktiviteter och den interna kontrollen följs upp systematiskt och regelbundet.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontorets granskning av bolagets process för intern kontroll visar att den ger förutsättningar för en kontroll som är aktiv och ändamålsenlig. Arbetet med den interna kontrollen är strukturerat och integrerat i organisation, system och det löpande arbetet.

2.1.2 Direktupphandling

Sedan den 1 juli 2014 finns det krav på att en upphandlande myndighet eller enhet ska besluta om riktlinjer för användning av direktupphandling. Samtidigt infördes krav på dokumentation av upphandlingar vars värde överstiger 100 tkr.

Enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) får direktupphandling ske om kontraktets värde uppgår till högst 534 890 kr. Vid direktupphandling görs ett undantag från LOU:s krav på annonsering och öppen konkurrens. Bolaget omfattas dock av Lag om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF), vilket innebär att direktupphandling får ske om kontraktets värde uppgår till högst 993 368 kr.

Staden har utfärdat riktlinjer för direktupphandling som gäller för stadens nämnder och bolag.

Syftet med granskningen är att bedöma om bolaget har en intern kontroll som säkerställer att LUF och stadens riktlinjer för direktupphandling följs.

lakttagelser

Bolaget har antagit regler för direktupphandling som bygger på stadens riktlinjer. Bolagets regler finns tillgängliga för personalen på bolagets intranät. Vid inköp mellan 30 tkr-100 tkr infordras endast en offert att jämföra med stadens riktlinjer som anger att minst tre offerter bör infordras. Vid inköp över 100 tkr är målsättningen att infordra minst tre offerter.

I bolagets regler framgår att dokumentationsplikten endast omfattar alla direktupphandlingar över 100 tkr, vilket också är ett krav enligt LUF. Stadens riktlinjer anger dock att samma krav på dokumentation även bör gälla för direktupphandlingar mellan 30 tkr och 100 tkr.

Stadens dokumentationsmall för direktupphandling används inte av bolaget. Dokumentation med anledning av direktupphandling

diarieförs och sparas också i mappar tillgängliga för upphandlingscontrollern.

Bolaget gör seriositetsprovning av tilltänkt leverantör vid direktupphandling. Två gånger per år skickas hela leverantörsregistret till Skatteverket för kontroll av att arbetsgivaravgifter, moms m.m. betalas av leverantörerna.

Det görs ingen systematisk uppföljning av att riktlinjerna följs. Viss uppföljning av upphandlingar över 100 tkr görs dock. Bolaget bedömer att cirka 65 mnkr direktupphandlas per år.

Flertalet av bolagets ramavtal har fördelningsprocent angivet per leverantör. Detta innebär att det som beställs av leverantörerna som ingår i ramavtalet ska uppgå till högst en viss procent av den totala beställningsvolymen för avtalet. Förbrukningen per avtal följs upp månadsvis för att säkerställa att avtalstrohet gäller.

En verifierande granskning av tio leverantörer/direktupphandlingar har genomförts. Dessa avser inköp mellan 227 tkr och 1 063 tkr. Resultatet av denna granskning visar att en otillåten direktupphandling avseende konsultstöd i ekonomiska frågor genomförts. Från januari 2017 till och med september 2017 har 1 063 tkr utbetalats för denna tjänst. Vidare har två direktupphandlingar över 100 tkr genomförts utan att offerter infordrats. Det har inte heller upprättats dokumentation för dessa tre granskade direktupphandlingar. Dokumentation som visar att annonsering övervägts finns inte. En av de granskade upphandlingarna har annonserats.

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontoret sammanfattande bedömning är att bolaget inte har en tillräcklig intern kontroll för att säkerställa att riktlinjerna för direktupphandling efterlevs. Bland annat har gränsvärdet för direktupphandling överskridits i en av de granskade upphandlingarna och offerter har inte infordrats i två upphandlingar över 100 tkr.

Revisionskontoret rekommenderar att bolaget säkerställer att Lag om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) och stadens riktlinjer för direktupphandling efterlevs vad gäller konkurrensutsättning samt dokumentation av genomförda direktupphandlingar.

2.2 Bolagets ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat

I detta avsnitt redovisas en granskning av om bolagets resultat är förenligt med kommunfullmäktiges mål samt följt de beslut, riktlinjer, gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten. Bedömningen avser såväl genomförandet som resultatet av verksamheten.

Sammantaget bedöms att bolaget har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bedömningen grundar sig på att det ekonomiska utfallet inte helt ligger i nivå med budget och att det verksamhetsmässiga resultatet är förenligt med kommunfullmäktiges mål och ägardirektiv.

2.2.1 Bolagets ekonomiska resultat

Revisionskontoret har granskat tertialrapporter och bokslut med inriktning på bolagets prognoser och resultat efter finansnetto samt investeringsutfall. Av nedanstående framgår kommunfullmäktiges och koncernstyrelsens krav på resultat enligt budget 2017 och bolagets prognoser över resultat och investeringar. Årets fastställda avkastningskrav uppgår till -8,6 mnkr.

Resultat efter finansnetto exkl. reavinst/förlust (mnkr)

Bolagets budget	Prognos T1	Prognos T2	Bokslut
-8,6	-40,0	-18,2	28,2

Bokslutet redovisar ett resultat som uppgår till 36,8 mnkr högre än budget. Detta förklaras huvudsakligen av ökade intäkter med 37 mnkr jämfört med budget. Reavinsten från försäljningen av fastigheten på Torsgatan uppgår till 469 mnkr. Utfallet inklusive reavinsten uppgår till 497,2 mnkr

Avvikelsen mellan prognos 2 och bokslut uppgår till 46,4 mnkr. Detta förklaras främst av högre intäkter än prognostiserat.

Investeringar (mnkr)

Bolagets budget	Prognos T1	Prognos T2	Bokslut
2 158	2 208	1 626	1 522

I siffrorna ovan ingår utgifter för Stockholms framtida avloppsrening (SFA).

Investeringarna uppgår till 1 522 vilket är 636 mnkr lägre än budget. Inom ledningsnät har arbeten flyttats framåt i tiden på grund

av brist på tillgängliga konsulter och entreprenörer, vilket innebär 187 mnkr lägre än budgeterat. Vidare är investeringar inom vattenproduktion 109 mnkr lägre än budgeterat, främst för att några större projekt har senarelagts. Investeringar inom avfall understiger budget med 99 mnkr. Orsaken är framför allt att tidplanen för Högdalens sorteringsanläggning förskjutits.

Revisionskontoret har översiktligt följt projektet SFA. Under 2017 har det i projektet investerats 231 mnkr mindre än vad som budgeterats. Detta beror huvudsakligen på försenade tillstånd för bergarbeten.

2.2.2 Budget- och prognosprocessen

Revisionskontoret har genomfört en fördjupad granskning av bolagets budget- och prognosprocess.

Budget- och prognosprocessen har tidigare dokumenterats endast i ekonomihandbok. Nu har hela processen kartlagts av bolaget och dokumenterats i ett ritverktyg. Checklistor och manualer har setts över och uppdaterats, både interna dokument som används av ekonomiavdelningen samt intranätdokument som används av övriga i organisationen.

Berörda vid bolaget har varit delaktiga vid flera Workshops. Ett skäl till att processen dokumenterats i sin helhet är både att berörda medarbetare och övriga organisationen ska ha samma bild och förståelse hur processen går till. I arbetet med processerna har flera idéer och förbättringsförslag identifierats. Under 2018 kommer förslagen att arbetas vidare med, med syfte att skapa effektiva processer och arbetssätt.

Ansvariga chefer tar fram förslag på driftbudget/prognos, som sedan sammanställs, analyseras och presenteras för VD. Driftbudgeten/prognosen görs i Agresso.

Vad gäller investeringsbudgeten/prognosen, tar projektledarna fram ett förslag på budget/prognos i projektverktyget Malte. Budgeten/prognosen sammanställs, analyseras och presenteras för bolagets investeringsråd, där bland annat VD ingår.

Driftbudget/prognos samt investeringar sammanställs, presenteras och rapporteras till styrelsen och Stadshus AB. Siffrorna rapporteras även i koncernrapporteringssystemet Odra

Revisionskontorets bedömning

Ovanstående sammanställning visar att prognossäkerheten i bolagets tertialrapporter kan förbättras. Bolagets avkastningskrav har uppnåtts.

2.2.3 Bolagets verksamhetsmässiga resultat

Revisionskontoret har granskat om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt ägardirektiv.

Bolagets uppfyllelse av kommunfullmäktiges mål

Inom ramen för ILS, Stockholms stads system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi, har kommunfullmäktige fastställt fyra inriktningsmål och 26 verksamhetsmål. Kopplat till verksamhetsmålen har även ett antal indikatorer fastställts. Genom indikatorerna mäts i vilken utsträckning stadens nämnder och bolag uppfyller kommunfullmäktiges mål. De indikatorer som bolagen omfattas av framgår av kommunfullmäktiges budget samt av den budget koncernstyrelsen har antagit för bolagssektorn. Respektive bolag ska ange årsmål för sina indikatorer och aktiviteter kopplade till fullmäktiges inriktningsmål/ägardirektiv.

Revisionskontoret har granskat om bolagets styrelse har formulerat årsmål för respektive indikator, att målen följs upp på ett systematiskt sätt samt om måluppfyllelsen redovisas för styrelsen. Vidare har revisionskontoret bedömt om större avvikelser mot budget har analyserats och förklarats på ett tillfredsställande sätt.

Iakttagelser

Av totalt 20 kommunfullmäktiges indikatorer som bolaget ska redovisa har tio uppfyllts, sex har uppfyllts delvis och fyra har inte uppfyllts.

”Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd” har inte uppnåtts. Utfallet uppgår till 22 procent mot årsmålet 30 procent. Antalet hämtställen har ökat med 13 procent, antal hushåll med insamling med 25 procent men mängden matavfall till biologisk behandling med endast 10 procent. Avvikelsen för indikatorn förklaras bland annat med sommarens sopkonflikt och inkörningsproblemen i samband med entreprenadstarten under hösten.

”Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram” har inte uppnåtts. SFA projektets större

entreprenader samt Avfalls avtal avseende drift, mottagning och behandling har plan för systematisk uppföljning i avtalen.

”Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system” har inte uppnåtts. Sedan hösten 2017 ställer bolaget krav i sina entreprenadupphandlingar att BVB ska användas.

Revisionskontorets bedömning

Bolagets resultat för 2017 bedöms i allt väsentligt vara förenligt med de mål som fullmäktige fastställt.

Uppföljning av ägardirektiv och uppdrag

Uppföljningen av ägardirektiven ingår i ILS-rapporteringen. Bolaget har formulerat aktiviteter och i vissa fall indikatorer till ägardirektiven.

Revisionskontoret har översiktligt följt upp hur bolaget arbetar med fullmäktiges ägardirektiv samt dessutom särskilt granskat följande ägardirektiv ”Driva utvecklingen av Stockholms framtida avloppsrening”.

lakttagelser

Projektet Stockholms Framtida Avloppsrening fick i april 2017 nytt genomförandebeslut med ny budget och förlängd tidplan. Miljö-tillstånd erhöles i december 2017 från Mark- och Miljödomstolen. Förberedande arbete byggnation och tunneldrivning har pågått med ett uppehåll eftersom bygglov försenats för vissa tunnlar.

Reviderad budget för genomförande är 9 172 mnkr inklusive aktiverade räntekostnader under byggtiden. Under 2017 har det i projektet investerats 231 mnkr mindre än årsbudgeten som uppgick till 563 mnkr..

Revisionskontorets bedömning

Revisionskontorets samlade bedömning är att bolaget arbetar aktivt med att genomföra ägarens direktiv.

3. Uppföljning av tidigare års granskningar

Tidigare års granskning av bolagets verksamhet har inte utmynnat i några rekommendationer. Lämnade rekommendationer efter årets granskning redovisas i *bilaga 1*.

Bilaga 1 – Uppföljning av lämnade rekommendationer

Gransk- ningsår	Rekommendation	Åtgärdat			Kommentar	Följs upp
		Ja	Delvis	Nej		
2017	Revisionskontoret rekommenderar att bolaget säkerställer att LUF och stadens riktlinjer för direktupphandling efterlevs vad gäller konkurrensutsättning samt dokumentation av genomförda direktupphandlingar.					2018